

Bemærkninger til forslaget.

I. Overenskomstens tilblivelseshistorie.

1. Den i efterkrigstiden gennemførte tyske lovgivning om erstatning til nationalsocialismens ofre („Bundesentschädigungsgesetz“) udelukker som følge af visse bopælsbetingelser i praksis de fleste ikke-tyske statsborgere fra at få erstatning.

Otte stater, nemlig Belgien, Danmark, Frankrig, Grækenland, Luxembourg, Nederlandene, Norge og Storbritannien, rettede derfor den 21. juni 1956 en fælles henvendelse til Forbundsrepublikken Tyskland med henblik på at opnå, at der fra tysk side blev ydet erstatning til nationalsocialismens ofre i de otte lande, der ikke omfattedes af den tyske erstatningslovgivning.

2. I besvarelse af henvendelsen meddelte den tyske forbundsregering ved noter af 21. februar 1957 de otte lande, at regeringen ikke anså sig juridisk forpligtet til inden den endelige fredsslutning at yde erstatning til personer, der ikke omfattes af den tyske erstatningslovgivning, idet man henviste til, at fordringer, der hidrører fra den anden verdenskrig, ved London-gældsoverenskomsten af 27. februar 1953 er blevet henskudt til afgørelse ved en kommende fredstraktat.

I noten erklærede forbundsregeringen dog, at Tyskland var rede til at overveje en erstatningsordning på humanitær, ikke-officiel basis.

3. Ved noter af 23. juli 1957 fremhævede de otte erstatningssøgende lande påny over for den tyske forbundsregering, at ofrene for nationalsocialismens ugerninger måtte have ret til erstatning, hvorfor det tyske forslag afvist, idet man udtalte, at de af Tyskland skitserede planer kun kunne anvendes som videre forhandlingsgrundlag, såfremt de blev underkastet betydelige ændringer.

4. Ved noter af 8. december 1958 meddelte den tyske forbundsregering de erstatningssøgende lande, at den som følge af London-gældsoverenskomsten fortsat mente, at der ikke bestod nogen juridisk pligt til at yde erstatning inden den endelige fredsslutning, men at Forbundsrepublikken dog var villig til at erlægge visse frivillige erstatningsydelser. Med henblik på de nærmere overvejelser herom indbød forbundsregeringen den danske og hvert af de andre landes regering til drøftelser om formen for en erstatningsydelse og udbad sig i denne forbindelse oplysninger om antallet af personer, der i vedkommende erstatningssøgende land var blevet forfulgt af nationalsocialismen på grund af race, tro eller verdensanskuelse og derved var blevet berøvet

friheden eller havde lidt varig alvorlig skade på deres sundhed. I noten anførtes det, at fordeling af et eventuelt erstatningsbeløb måtte foretages af det erstatningsmodtagende lands myndigheder.

5. Efter modtagelsen af denne note indledte Danmark — på linje med andre af de erstatningssøgende lande — bilaterale forhandlinger om sagen med Forbundsrepublikken Tyskland.

6. Under forberedende dansk-tyske drøftelser i Bonn i marts 1959, hvori fra dansk side deltog en embedsmand fra socialministeriet, blev der overgivet de tyske forhandlere oversigter over de personer, som efter dansk opfattelse burde komme i betragtning som erstatningsberettigede. Oversigterne, der var udarbejdet i samråd mellem udenrigsministeriet, socialministeriet samt Fællesudvalget for Danmarks tidligere politiske Fanger, omfattede samtlige de under besættelsen i tyske fængsler og lejre i Danmark internerede og til tyske fængsler og koncentrationslejre i Tyskland deporterede personer samt de personer, som havde været underkastet tortur eller mishandling, eller som var omkommet ved terrorismord, m. fl.

Fra tysk side stod man fast på, at der efter den tyske regerings opfattelse og i overensstemmelse med de i den tyske note af 8. december 1958 angivne principper og kriterier alene kunne være tale om at yde erstatning til de deporterede danske statsborgere af jødisk afstamning samt til de danske, der havde været underkastet frihedsberøvelse i anledning af bistand ved sådanne personers flugt til Sverige. Herudover var man beredt til at yde godtgørelse til særligt hårdt ramte (såkaldte „Härtefälle“). En erstatning baseret på disse principper og udregnet på grundlag af den tyske erstatningslovgivnings takster ville efter tysk opfattelse beløbe sig til ca. 8 mill. DM, hvorfor de tyske forhandlere fremsatte et erstatningstilbud på dette beløb.

7. Det tyske tilbud blev drøftet mellem de interesserede danske myndigheder på den ene side og repræsentanter for Fællesudvalget for Danmarks tidligere politiske Fanger samt Mosaisk Trossamfund på den anden side. Der var enighed om, at der ikke burde tages endelig stilling til tilbuddet, før resultatet af andre igangværende erstatningsforhandlinger mellem Tyskland og visse andre stater, først og fremmest Norge, forelå.

8. Den 24. juli 1959 afsluttedes de norsk-tyske erstatningsforhandlinger med parafering af en over-